

ВІДГУК
Офіційного опонента на дисертаційну роботу
Литовченка Євгенія Павловича
на тему: «Формування організаційно-економічного механізму
державного управління будівельною галуззю»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань
28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність обраної теми дослідження

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена сучасними викликами, що постали перед будівельною галуззю України в умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення та євроінтеграційних процесів. Сучасний стан галузі потребує удосконалення механізмів державного управління, здатних забезпечити підвищення ефективності використання ресурсів, активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності, впровадження цифрових технологій, адаптацію до європейських стандартів і принципів сталого розвитку. У цьому контексті обрана автором тема дослідження є актуальною, має вагоме наукове та практичне значення, а її результати спрямовані на вирішення важливого наукового завдання у сфері публічного управління та адміністрування.

2. Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами

Тематика дисертаційної роботи була обрана з урахуванням потреб сучасної науки й органічно вписується в низку проєктів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Зокрема, здобувач брав участь у виконанні таких НДР: «Організаційно-методичне забезпечення впровадження інновацій у будівництво в умовах повоєнного відновлення» (№0125U003305); «Формування ефективної комунікаційної політики підприємств будівельної галузі в умовах воєнних ризиків та обмежень» (№ 0125U003856); «Формування інструментарію територіального маркетингу для розвитку креативних індустрій» (№ 0123U101162); «Механізм формування стратегії фінансового розвитку в системі управління підприємством» (№0123U100802); «Розробка системи моніторингу економічної поведінки підприємства» (№ 0123U103133); «Моделі аналізу та оцінювання резистентної поведінки металотрейдерської компанії» (№ 0125U003627).

Результати зазначених наукових досліджень стали теоретико-методичною основою дисертаційної роботи та сприяли формуванню

авторських підходів до вдосконалення організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю в умовах післявоєнного відновлення, цифрової трансформації, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності та забезпечення сталого розвитку галузі. Тематика дисертації відповідає пріоритетним напрямкам розвитку науки у сфері публічного управління та адміністрування, а також сучасним викликам державної політики щодо відновлення інфраструктури, модернізації будівельного сектору та підвищення ефективності державного управління.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертації, є достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та відповідають поставленій меті й визначеним завданням дослідження. Високий рівень їх достовірності забезпечується послідовною логікою дослідження, належним теоретичним підґрунтям, комплексним використанням сучасних методів наукового пізнання, а також репрезентативністю інформаційної бази.

Обґрунтованість отриманих результатів підтверджується критичним аналізом праць вітчизняних і зарубіжних учених з питань державного управління, розвитку будівельної галузі, інноваційно-інвестиційної діяльності, цифрової трансформації та сталого розвитку. Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, матеріали міжнародних організацій, аналітичні звіти, результати бібліометричного аналізу міжнародних наукових баз даних, а також матеріали власних досліджень автора.

Достовірність сформульованих наукових положень забезпечується використанням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження. Зокрема, застосовано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, системного та порівняльного аналізу, а також спеціальні методи: бібліометричний і трендовий аналіз, таксономічний аналіз, кластерний аналіз, метод експертних оцінок, метод багатокритеріальної бальної оцінки, прогнозне математичне моделювання та сценарний підхід. Використання зазначених методів є методологічно обґрунтованим і відповідає предмету, меті та завданням дисертаційного дослідження.

Переконливість отриманих результатів підтверджується їх практичною апробацією та впровадженням у діяльність суб'єктів господарювання, органів публічної влади та закладу вищої освіти, а також достатньою кількістю наукових публікацій автора, у яких висвітлено основні результати

дослідження, і їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Висновки дисертації є логічним підсумком проведеного дослідження, повною мірою відображають зміст виконаної роботи, узгоджуються з поставленою метою та завданнями, впливають із отриманих результатів і містять науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю.

Наведене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертації Литовченко Є.П. є достатньо обґрунтованими, достовірними, мають належний теоретичний рівень і практичну цінність, а їх достовірність не викликає сумнівів.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Серед положень наукової новизни, викладених у дисертації, найбільший науковий інтерес, на наш погляд, становлять такі результати.

Суттєвим науковим результатом є *удосконалена стратегічна дорожня карта інституційної трансформації та впровадження концепції сталого будівництва*, яка ґрунтується на принципі «Build Back Better» та передбачає поетапну трансформацію ролі держави від традиційного регулятора до партнера-стимулятора розвитку будівельної галузі. Перевагою запропонованого підходу є інтеграція міжнародних стандартів сталого будівництва (NZEB/ZEB, BREEAM, LEED) із цифровою екосистемою управління відбудовою DREAM, що забезпечує формування сучасної моделі державного управління, орієнтованої на ефективне використання міжнародної фінансової допомоги, прозорість процесів відновлення та залучення інвестицій.

Наукову цінність має *удосконалений методичний підхід до сценарного прогностного моделювання впливу модернізованого організаційно-економічного механізму державного управління на інтегральний рівень розвитку будівельної галузі*. Запропонований математичний інструментарій дозволяє оцінювати вплив різних сценаріїв розвитку, визначати синергійний ефект від одночасного впровадження технологічної модернізації та активізації інвестиційних процесів, що підвищує наукову обґрунтованість стратегічних управлінських рішень.

Заслуговує на позитивну оцінку *удосконалений науково-методичний підхід до аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища формування організаційно-економічного механізму державного управління*

будівельною галуззю, який передбачає комплексне оцінювання макроекономічних, інституційних, технологічних, соціальних та екологічних чинників із урахуванням сили їхнього впливу та ймовірності трансформації. Це створює підґрунтя для своєчасного виявлення ризиків і можливостей розвитку галузі та підвищує якість державного управління.

Важливим результатом дисертаційного дослідження є удосконалення організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційно-інвестиційної активності, який відрізняється використанням багатокритеріальної матриці пріоритезації інструментів державного впливу. Наукова цінність цього підходу полягає у можливості обґрунтовано визначати послідовність реалізації реформ залежно від швидкості отримання ефекту, вартості впровадження та інституційної складності застосування окремих управлінських інструментів, що є особливо актуальним в умовах післявоєнного відновлення України.

Заслугує на увагу подальший розвиток понятійно-категоріального апарату державного управління шляхом уточнення сутності категорії «організаційно-економічний механізм державного управління будівельною галуззю». На відміну від існуючих підходів, автор розглядає його як інтегровану систему організаційних, економічних та інституційних інструментів, реалізація яких здійснюється у взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства й орієнтована на забезпечення сталого розвитку галузі та післявоєнної відбудови.

Наукове значення мають подальший розвиток методичного підходу до інтегрального оцінювання розвитку будівельної галузі та вдосконалення системи індикаторів, згрупованих за чотирма складовими: продуктивність, конкурентоспроможність, інноваційність та капіталізація. Запропонована система показників забезпечує більш комплексне оцінювання рівня розвитку галузі, дозволяє визначати її структурні диспропорції, ефективність використання ресурсів та рівень імпортозалежності виробництва.

Позитивної оцінки заслуговує подальший розвиток теоретичних засад ідентифікації детермінант сталого розвитку будівельної галузі із застосуванням бібліометричного аналізу та програмного забезпечення VOSviewer. Проведене дослідження дозволило виявити сучасні світові тенденції розвитку наукових досліджень у галузі, визначити ключові тематичні кластери та підтвердити пріоритетне значення циркулярної економіки, цифровізації та «зелених» технологій для забезпечення сталого розвитку будівництва.

Проаналізовані положення наукової новизни є взаємопов'язаними, логічно впливають із результатів проведеного дослідження,

характеризуються належним рівнем теоретичного обґрунтування та практичної спрямованості, відповідають меті й завданням дисертаційної роботи та свідчать про особистий внесок автора у розвиток теорії і практики публічного управління у сфері державного управління будівельною галуззю.

5. Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення дисертаційної роботи Литовченко Є.П. полягає у можливості використання результатів, отриманих автором, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання будівельної галузі, науковими установами та закладами вищої освіти. Запропоновані автором науково-методичні підходи, моделі та практичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності державного управління будівельною галуззю, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, цифрової трансформації галузі та забезпечення її сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення України.

Зокрема, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у практиці:

- формування та реалізації державної політики у сфері розвитку будівельної галузі шляхом удосконалення організаційно-економічного механізму державного управління, спрямованого на підвищення ефективності функціонування галузі в умовах післявоєнної відбудови;

- розроблення стратегічних і програмних документів щодо модернізації будівельної галузі, впровадження концепції сталого будівництва, цифрової трансформації та реалізації принципу «Build Back Better»;

- прийняття управлінських рішень щодо стимулювання інноваційно-інвестиційної активності будівельної галузі із застосуванням багатокритеріальної матриці пріоритезації інструментів державного впливу, що забезпечує ефективне використання бюджетних ресурсів та визначення пріоритетності реформ;

- оцінювання рівня розвитку будівельної галузі шляхом використання удосконаленого методичного підходу та системи інтегральних показників, що дозволяє здійснювати комплексний моніторинг продуктивності, конкурентоспроможності, інноваційності та капіталізації галузі, а також оцінювати результативність реалізації державної політики;

- прогнозування наслідків управлінських рішень на основі запропонованого сценарного підходу, який дає можливість оцінювати вплив інвестиційних, технологічних та інституційних чинників на розвиток будівельної галузі й обирати найбільш ефективні сценарії її функціонування;

впровадження сучасних цифрових технологій управління будівництвом, зокрема BIM-технологій, цифрових платформ та екосистеми DREAM, що сприятиме підвищенню прозорості управлінських процесів, ефективності використання державних коштів, посиленню контролю за реалізацією інвестиційно-будівельних проєктів та залученню міжнародної фінансової допомоги;

удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення функціонування будівельної галузі шляхом використання рекомендацій щодо адаптації міжнародних стандартів сталого будівництва (BREEAM, LEED, NZEB, ZEB) до умов України.

Практична значущість результатів дисертації підтверджується їх впровадженням у діяльність ТОВ «ХАРКІВЕНЕРГОКОМПЛЕКТ» (довідка про впровадження №89/25 від 25.12.2025 р.), Служби відновлення та розвитку інфраструктури у Харківській області (довідка про впровадження №3309 ВС/10 від 29.12.2025 р.), Мереф'янської міської ради Харківської області (довідка про впровадження №2565 від 29.12.2025 р.), а також використанням у навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця під час викладання дисципліни «Менеджмент публічних установ і організацій» (довідка № 26/86-04-32/1 від 26.03.2026 р.).

Таким чином, практичне значення дисертаційної роботи полягає у створенні комплексного науково-методичного інструментарію для вдосконалення організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю, підвищення ефективності реалізації державної політики, забезпечення прозорості та інноваційності управлінських процесів, активізації інвестиційної діяльності й формування умов для сталого розвитку та післявоєнного відновлення будівельної галузі України.

6. Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Науковий доробок здобувача свідчить про достатньо повне та послідовне висвітлення основних положень дисертаційної роботи в опублікованих наукових працях. Публікації автора комплексно відображають як теоретико-методологічні засади формування організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю, так і результати прикладних досліджень щодо вдосконалення інструментів державної політики в умовах післявоєнного відновлення та забезпечення сталого розвитку.

Особливу увагу в опублікованих працях приділено:

1) дослідженню сучасних тенденцій розвитку будівельної галузі та обґрунтуванню напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму державного управління в умовах післявоєнної відбудови України;

2) аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування будівельної галузі, оцінюванню впливу макроекономічних, інституційних, технологічних, соціальних та екологічних чинників на її розвиток;

3) розробленню методичних підходів до інтегрального оцінювання рівня розвитку будівельної галузі, формуванню системи показників її продуктивності, конкурентоспроможності, інноваційності та капіталізації;

4) обґрунтуванню механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, цифрової трансформації будівельної галузі, впровадження BIM-технологій, електронного урядування, цифрової екосистеми DREAM та сучасних фінансових інструментів, зокрема «зелених» облігацій;

5) дослідженню міжнародного досвіду забезпечення сталого розвитку будівельної галузі, адаптації міжнародних стандартів BREEAM, LEED, NZEB, ZEB до українських умов та використанню принципу «Build Back Better» у процесах післявоєнного відновлення;

6) розробленню практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері розвитку будівельної галузі, підвищення ефективності управлінських рішень та забезпечення прозорості реалізації інвестиційно-будівельних проєктів.

Результати дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані та оприлюднені у 16 наукових працях, а саме: 1 стаття у фаховому виданні категорії А, що індексується у Scopus, 6 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, а також у 8 тезах доповідей міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що забезпечує належний рівень апробації одержаних наукових результатів і підтверджує їх відповідність вимогам до дисертаційних досліджень.

Таким чином, зміст опублікованих праць повною мірою відображає основні наукові положення, результати та висновки дисертації, засвідчує логічну послідовність проведеного дослідження, його наукову новизну, практичну спрямованість та особистий внесок автора у розвиток теорії і практики публічного управління у сфері державного управління будівельною галуззю.

7. Академічна доброчесність

За результатами ознайомлення з дисертаційною роботою Литовченко Євгенія Павловича встановлено, що дослідження виконано з дотриманням

принципів академічної доброчесності. Автором належним чином використано наукові джерела, забезпечено коректне цитування та оформлення бібліографічних посилань. Ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено, що також підтверджується результатами перевірки дисертаційної роботи спеціалізованими програмними засобами.

8. Зауваження та дискусійні моменти

Дисертаційне дослідження Литовченко Євгенія Павловича є самостійною завершеною науковою працею, яка заслуговує на позитивну оцінку. Водночас, попри значні наукові й практичні здобутки, з урахуванням складності та багатогранності досліджуваної проблематики, окремі аспекти потребують уточнення.

1. Автором сформовано концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю, які комплексно поєднують організаційні, економічні та інституційні складові. Водночас у дисертації доцільно було б чіткіше визначити місце запропонованого механізму у системі інструментів реалізації державної політики та розмежувати його взаємозв'язок із чинними механізмами державного регулювання будівельної діяльності.

2. У роботі обґрунтовано напрями модернізації державного управління будівельною галуззю в умовах післявоєнного відновлення. Водночас дискусійним залишається питання визначення пріоритетності запропонованих заходів у часовому вимірі. Доцільно було б більш детально розкрити етапність реалізації реформ із виокремленням короткострокових, середньострокових та довгострокових управлінських рішень.

3. Автором розроблено організаційно-економічний механізм державного управління будівельною галуззю, який характеризується комплексністю та практичною спрямованістю. Разом із тим у дисертації доцільно було б більш повно розкрити його взаємодію з інструментами стратегічного планування, програмно-цільового управління та оцінювання результативності державної політики. Така деталізація дозволила б чіткіше визначити місце запропонованого механізму в системі стратегічного управління розвитком будівельної галузі та розширила б можливості його практичного застосування.

4. Потребує додаткового пояснення авторська позиція щодо формування системи моніторингу реалізації запропонованого організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю. Слід з'ясувати, які показники результативності та критерії оцінювання, на думку автора, доцільно

використовувати для визначення ефективності реалізації запропонованих управлінських рішень та їх впливу на розвиток будівельної галузі.

Разом з цим, підкреслю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Литовченко Євгенія Павловича "Формування організаційно-економічного механізму державного управління будівельною галуззю" є завершеним і самостійним науковим дослідженням, що поєднує теоретичні узагальнення та практичні розробки. Зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування", а також вимогам: п. 6-9 "Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами), а також наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року "Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами). Враховуючи зазначене, автор дисертації - Литовченко Євгеній Павлович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі 28 "Публічне управління та адміністрування" за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування".

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри фінансів,

банківської та страхової справи

Навчально-наукового інституту управління,

економіки та бізнесу

Приватного акціонерного товариства

«Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління

персоналом»

д. е. н., професор

Галина КРИШТАЛЬ

Підпис Засві. 9440
Начальник Відділу
управління персоналом

